

III. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Цехан Д. М.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики
Національного університету
«Одеська юридична академія»
ORCID ID: 0000-0001-6503-6985

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2020.3-4/122-129>

УДК 343.985:343.35–057.36

КЛАСИФІКАЦІЯ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ ЯК ОБ'ЄКТІВ ОПЕРАТИВНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Анотація. Протягом останніх років відбувається перманентна перебудова системи правоохоронних органів та пошук нових ефективних моделей протидії злочинності. На тлі вказаних реформ, невирішеним залишається питання щодо структурно-функціональної перебудови установ виконання покарань та розроблення нових моделей протидії злочинності у місцях позбавлення волі. У той же час, слушно наголосити, що криміногенний потенціал установ виконання покарань залишається доволі високим, про що свідчить структура та динаміка злочинності у місцях позбавлення волі, а також фактичний контроль за окремими кримінально-виконавчими установами лідерами кримінального середовища шляхом встановлення та поширення злочинного впливу. Разом із тим, у теорії оперативно-розшукової діяльності приділяється недостатньо уваги оперативно-розшуковій діяльності у місцях позбавлення волі, зокрема й проблемі організації оперативного обслуговування установ виконання покарань. Саме тому, дослідження комплексу проблем, які пов'язані з організацією оперативно-розшукової діяльності у місцях позбавлення волі, є актуальною науковою проблемою.

Метою статті є розроблення класифікації установ виконання покарань об'єктів оперативного обслуговування.

Результатом наукового опрацювання автором цієї проблематики стало обґрунтування позиції, що закріплена, наразі, у законодавстві класифікація місць позбавлення волі не вирішує теоретичних та практичних проблем у галузі теорії оперативно-розшукової роботи. Обґрунтовано, функціональне призначення класифікації установ виконання покарань як об'єктів оперативного обслуговування як для теорії оперативно-розшукової діяльності, так і для практики оперативно-розшукової діяльності відповідних підрозділів.

Також у результаті проведеного дослідження розроблено класифікацію виправних колоній за територіальним критерієм; структурою в'язничного населення; фактичної реалізації функцій управління в'язничним населенням; складністю оперативної обстановки; кількістю

наєвих в установі суб'єктів підвищеного злочинного впливу. Визначено особливості організації оперативного обслуговування виправних колоній віднесених до відповідної класифікаційної групи. Крім того, у результаті дослідження встановлено основні характеристики та причини зміни оперативної обстановки в установі виконання покарань у залежності від кількості суб'єктів злочинного впливу, які відбувають покарання в установі.

Ключові слова: місця позбавлення волі, оперативне обслуговування, виправна колонія, класифікація, суб'єкти злочинного впливу.

Постановка проблеми. Організація ефективної оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі вимагає використання усіх оперативно-розшукових інструментів спрямованих на своєчасне отримання об'єктивної оперативно-розшукової інформації. У контексті організаційної роботи оперативних підрозділів, таким дієвим інструментом протягом тривалого часу залишається оперативне обслуговування під яким у теорії та практиці оперативно-розшукової діяльності розуміється діяльність працівників оперативних підрозділів щодо створення та організації роботи постійно діючих каналів оперативно-розшукової інформації.

Принагідно зауважити, що термінологічна конструкція «оперативне обслуговування» у нормативних документах вперше зустрічається саме у контексті функціонування місць позбавлення волі, зокрема в директиві «По оперативно-чекистському обслуговуванню военноплених в лагерьх НКВД», затвердженій у жовтні 1939 р.¹ Вказаний нормативний документ не містить визначення оперативного обслуговування як самостійної категорії, водночас доволі детально унормовує порядок формування відповідними підрозділами оперативних позицій та постійно діючих каналів отримання оперативно-розшукової інформації.

Необхідно зауважити, що незважаючи на підвищений інтерес вчених проблематики протидії злочинності, зокрема й протидії діяльності лідерів та активних учасників кримінального середовища, проблема розроблення типових моделей

організації оперативного обслуговування виправних колоній залишається невирішеною. Вивчення наукових джерел та практики роботи оперативних підрозділів свідчить, що стрижнем для вибору моделі оперативного обслуговування будь-якого об'єкта є віднесення його до певної класифікаційної групи за критеріями, які суттєво впливають на організацію і тактику оперативно-розшукової діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У теорії оперативно-розшукової діяльності проблематика оперативного обслуговування доволі ґрунтовно досліджувалась вченими протягом тривалого часу таким науковцями як: В.М. Атаджитов, М.П. Водько, В.І. Василичук, Л.А. Жуков, А.І. Капітанський, Д.Й. Никифорчук, В.Л. Ортинський, В.В. Поливода, М.М. Перепелиця, О.О. Подобний, М.А. Погорецький та інші науковці. Водночас, аналіз останніх наукових досліджень у галузі оперативно-розшукової діяльності свідчить, що проблематика оперативного обслуговування практично не стає предметом наукових досліджень, що зумовлено низкою чинників, зокрема й зростанням ролі оперативно-технічних заходів у порівнянні із агентурно-оперативною роботою під час виявлення, документування та розкриття злочинів.

Метою статті є розроблення на основі оперативно-розшукових критеріїв класифікації установ виконання покарань як об'єктів оперативного обслуговування.

Виклад основного матеріалу дослідження та його основні результати.

¹ Чайковский А. Плен. За чужие и свои грехи (Военнопленные и интернированные в Украине 1939–1953 г.г.) (Киев, Парламентское изд-во 2002) С. 215

Перш за все, необхідно відзначити, що у ст. 18 КВК України, закріплена законодавча класифікація виправних колоній ключовим критерієм якої є рівень їх безпеки, відповідно останні класифіковані на виправні колонії максимального, середнього та мінімального рівні безпеки, які додатково розділено на дві групи: колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання та колонії мінімального рівня безпеки із полегшеними умовами тримання. При цьому, окремо визначено вид кримінально-виконавчих установ закритого типу для відбування покарання у виді позбавлення волі неповнолітніми – виховні колонії. Водночас, така нормативна класифікація не є вичерпною і деталізується в інших нормативно-правових актах. Зокрема, аналіз Інструкції про порядок розподілу, направлення та переведення для відбування покарання осіб, засуджених до позбавлення волі, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 8.02.2012 року № 222/5 дозволяє додатково виокремити виправні колонії за критерієм особливостей засуджених, які відбувають покарання, зокрема виправні колонії для відбування покарання: чоловіками; жінками; особами, які вперше відбувають покарання у виді позбавлення волі; особами, які до засудження працювали у судових та правоохоронних органах.

Додатково, зважаючи на положення Інструкції можна виокремити виправні колонії за специфікою утримання засуджених під час відбування кримінального покарання: колонії із розміщенням засуджених у жилих приміщеннях та колонії із розміщенням засуджених у приміщеннях камерного типу.

Необхідно звернути увагу на досвід Республіки Казахстан, де доволі чітка і логічна класифікація установ виконання покарання у виді позбавлення волі закріплена у ст. 89 КВК Республіки Казахстан. Зокрема, виділяються кримінально виконавчі установи: мінімальної

безпеки (колонії-поселення); середньої безпеки (загальний режим відбування покарання); середньої безпеки для неповнолітніх; максимальної безпеки (суворий режим); надзвичайної безпеки (особливо суворий режим); повної безпеки (тюрми); змішаної безпеки (СІЗО). У контексті цього слушно зауважити, що в Україні розподіл виправних колоній за рівнями безпеки можна визначити як умовних, оскільки значна їх кількість, фактично, є колоніями змішаного рівня безпеки, що зумовлено можливістю: створення сектору максимального рівня безпеки при виправній колонії середнього рівня безпеки; ізольованих дільниць слідчих ізоляторів на території виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання, середнього рівня безпеки та спеціалізованих протитуберкульозних лікарень; ізольованих секторів середнього рівня безпеки у виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання; ізольованих секторів максимального рівня безпеки у виправних колоніях середнього рівня безпеки; ізольованих секторів мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання при виправних центрах.¹

Водночас, необхідно наголосити, що закріплена у кримінально-виконавчому законодавстві система класифікації установ виконання покарань не може в повній мірі забезпечити вирішення завдань щодо оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі, зокрема й організації належного оперативного обслуговування таких установ. Саме тому, актуальним науковим питанням, наразі, є розроблення класифікації установ виконання покарань як об'єктів оперативного обслуговування із урахуванням критеріїв, які впливають та організацію і тактику оперативно-розшукової роботи у колоніях.

Принагідно наголосити, що у будь-якій галузі наукового знання розроблен-

¹ Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань: наказ Міністерства юстиції України від 28.08.2018 року № 2823/5 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#Text>>

ня класифікацій не є самоціллю, а повинно спрямовуватись на вирішення конкретних теоретичних та прикладних завдань. Зважаючи на прикладний характер оперативно-розшукової діяльності як галузі наукового знання, вказана класифікація спрямована на вирішення таких задач: *по-перше*, вибір найоптимальнішого режиму оперативного обслуговування конкретної установи виконання кримінальних покарань; *по-друге*, визначення реальної потреби у кількості та якості оперативних позицій, які необхідно сформувати у межах установи; *по-третє*, визначення необхідності формування оперативних позицій поза межами установи та їх чітке функціональне призначення; *по-четверте*, конкретизацію інших оперативно-розшукових підрозділів, які можуть забезпечити інформаційну підтримку під час оперативного обслуговування конкретної установи виконання покарань; *по-п'яте*, забезпечення вирішення окремих управлінських завдань, зокрема щодо визначення штатної чисельності оперативних працівників у конкретній установі виконання покарань залежно від складності оперативної обстановки та інших показників, які впливають на структуру та динаміку злочинності у конкретній кримінально-виконавчій установі.

Аналізуючи особливості розслідування злочинів у виправних колоніях, вчені слушно звертають увагу на територіальні фактори. Так, відзначається, що територіальні фактори зумовлені особливостями розташування, комунікації і обмеженості території виправних колоній здійснюють як позитивний, так і негативний вплив на процес провадження слідчих дій. До таких чинників дослідники відносять: а) віддаленість та важко доступність значної кількості виправних установ; б) територіальна обмеженість виправних установ конкретно визначеним периметром.¹ Безумовно, позиція щодо важливості територіального факто-

ру може бути нами повністю підтримана і, більше того, останній має вагоме значення для вибору моделі оперативного обслуговування конкретної установи.

Так, виправні колонії можуть бути класифіковані за *територіальним критерієм* (локалізацією відносно населених пунктів). За цим критерієм можна виокремити: а) виправні колонії розміщені на території великий міст; б) території розміщенні поблизу невеликих населених пунктів з прив'язкою до місць розташування покладів корисних копалин, видобуток яких здійснюють засудженні; в) колонії розміщенні на значній відстані від населених пунктів. Наведена класифікація має важливе значення для організації оперативної роботи, оскільки територіальне розміщення виправної установи впливає на: а) формування та ефективність роботи нелегальних каналів надходження до установ виконання кримінальних покарань заборонених предметів та речовин; б) вірогідність організації втечі засуджених із місць позбавлення волі; в) модель можливої поведінки засуджених у разі виникнення надзвичайних ситуацій у відповідній адміністративно-територіальній одиниці. Додатково, необхідно зауважити, що розміщення виправних колоній у межах великих міст потребує вжиття оперативними підрозділами установи заходів спрямованих на забезпечення створення оперативних позицій у категорії «оточення», тобто серед осіб, які проживають поряд із виправною установою та на суб'єктах господарської діяльності, які функціонують поряд із установою виконання покарань. Крім того, знаходження виправних колоній у межах великих міст значно ускладнює розшук засуджених, які вчинили втечу із місць позбавлення волі, що зумовлює необхідність постійного інформаційного обміну між оперативними підрозділами установ виконання покарань та територіальними оперативними підрозділами, щодо: а)

¹ Белов О, Валеев А, Казаринова Л, Крымов А, Лютынский А, *Информационное обеспечение расследования преступлений, совершаемых в исправительных учреждениях* (Москва, Юрлитинформ 2012) С. 84

типових місць концентрації злочинців; б) осіб, які за винагороду можуть надати допомогу засудженому, зокрема забезпечити його переховування протягом тривалого часу; в) осіб, які можуть забезпечити вивезення засудженого за межі відповідної адміністративно-територіальної одиниці з метою його подальшого переховування від відбування покарання в інших регіонах України; г) можливих точок перетину засудженим державного кордону України та осіб, які можуть сприяти такій протиправній діяльності.

Наступним класифікаційним критерієм, який має вагоме значення для організації оперативного обслуговування установи виконання покарань є *структура в'язничного населення*. На нашу думку, за вказаним критерієм виправні колонії можуть бути класифіковані на такі групи: а) колонії переважна частина в'язничного населення яких не має стійкої кримінальної установки, зокрема до цієї класифікаційної групи можуть бути віднесені виправні колонії, де відбувають кримінальне покарання особи вперше засуджені до позбавлення волі; б) виправні колонії, де у структурі в'язничного населення переважають особи, які нейтрально відносяться до кримінального середовища; в) виправні колонії, де у структурі в'язничного населення переважають особи, які повністю асоціюють себе із кримінальним середовищем, зокрема це колонії, де відбувають покарання особи, які раніше відбували покарання у виді позбавлення волі та мають чітко сформовану установку на продовження злочинної діяльності.

Виокремлення виправних колоній за таким класифікаційним критерієм має важливе значення, оскільки структура в'язничного населення прямо корелює із: а) структурою та динамікою злочинності у конкретній кримінально-виконавчій установі; б) ризиками виникнення пенітенціарних конфліктів між різними групами засуджених, засу-

дженими і адміністрацією установи виконання покарань; в) ризиками розвитку масових безладів та масової непокори засуджених законом вимогам адміністрації установи виконання кримінальних покарань; г) рівнем дотримання засудженими порядку та умов відбування кримінального покарання та режимних вимог.

Слушною також видається класифікація виправних колоній за критерієм *фактичної реалізації функції управління в'язничним населенням*. У межах такої класифікаційної групи можна виокремити установи виконання кримінальних покарань, які: а) повністю контролюються адміністрацією установи; б) колонії які, фактично, контролюються лідерами злочинних угруповань, «ворами в законі» або особами, яким делеговано вказані повноваження криміналітетом; в) колонії, де повноваження розподілені шляхом використання корупційних зв'язків між адміністрацією установи та лідерами злочинного світу, які відбувають кримінальне покарання.

Як відзначають дослідники до недавнього часу колонії неофіційно ділились на «чорні», де управління негласно здійснювалось авторитетами злочинного середовища, та «червоні» – із сильною позицією адміністрації установи. Сьогодні ряд дослідників стверджують про появу так званих «зелених зон», тобто виправних установ, де внутрішня ситуація неофіційно контролюється мусульманами.¹ Зауважимо, що у межах нашої держави вказана проблематика не набула вагomeго значення, водночас збільшення у структурі в'язничного населення осіб, які сповідують іслам вимагає від законодавців та адміністрацій установ виконання покарань вжиття належних заходів щодо належного задоволення релігійних потреб таких осіб, зважаючи на існуючий порядок виконання-відбування покарання у виді позбавлення волі та недопущення розповсюдження радикальної ідеології серед засуджених.

¹ Усманов И. М., Зункуров Ф. К. 'Зеленая зона: реальность или провокация (практика противодействия радикализации осужденных в местах лишения свободы в Республике Татарстан)' (2019) 1 *Вестник Казанского юридического института МВД России* 62–69

Наведена класифікація, має важливе значення оскільки належність фактичних владних важелів у виправній колонії конкретній групі засуджених прямо корелює із: а) рівнем підтримання та розповсюдження ідей та правил кримінальної субкультури серед засуджених; б) рівнем насильницької злочинності по відношенню до окремих груп засуджених; в) наявністю стійких каналів надходження до установи виконання кримінальних покарань заборонених предметів та речовин, наркотиків, зброї, засобів мобільного зв'язку тощо; г) можливістю осіб, які відбувають кримінальне покарання здійснювати систематичну координацію діяльності організованих злочинних угруповань на волі; д) складністю створення оперативних позицій на території виправної колонії; е) високим рівнем латентності порушень режиму та злочинності; ж) високими ризиками встановлення корумпованих зв'язків між засудженими та персоналом установи виконання кримінальних покарань.

Крім того, як об'єкти оперативного обслуговування кримінально виконавчі установи можуть бути класифіковані за *рівнем складності оперативної обстановки* на: а) виправні установи із нормальною оперативною обстановкою; б) виправні колонії із складною оперативною обстановкою. Опрацювання практики роботи оперативних підрозділів установ виконання кримінальних покарань дозволяє виокремити відповідний перелік критеріїв, які дозволяють охарактеризувати оперативну обстановку у виправній колонії як складну:

- наявність значної кількості груп засуджених негативної спрямованості, які злісно порушують режим відбування кримінального покарання та здійснюють психологічний тиск на засуджених позитивної та нейтральної спрямованості;

- функціонування у межах виправної установи злочинних угруповань засуджених, які здійснюють систематичну злочинну діяльність на території установи виконання покарання;

- відбування в установі покарання суб'єктом підвищеного кримінального впливу, наприклад «вором в законі», який намагається встановити контроль та/або контролює тіньові процеси та неформальні відносини між засудженими;

- здійснення впливу на неформальні та кримінальні процеси в установі виконання покарання суб'єктами підвищеного кримінального впливу («ворами в законі»), які перебувають на волі. Так, за наявною оперативною інформацією Департаменту стратегічних розслідувань близько 20 осіб, які відносять себе до категорії «ворів в законі», не проживаючи на території України здійснюють організаційний вплив на стратегічні процеси у кримінальному середовищі на території України, зокрема й у місцях позбавлення волі.

Крім того, кримінально-виконавчі установи можуть бути класифіковані за *кількістю суб'єктів підвищеного злочинного впливу*, які відбувають кримінальне покарання у конкретній установі. За вказаним критерієм слушно виокремити: а) кримінально-виконавчі установи, де відбуває покарання один суб'єкт підвищеного злочинного впливу; б) кримінально-виконавчі установи, де відбувають покарання декілька суб'єктів підвищеного злочинного впливу, які належать до одного злочинського клану; в) кримінально-виконавчі установи, де відбувають покарання декілька суб'єктів підвищеного злочинного впливу, які належать до різних злочинських кланів.

У контексті цього, необхідно зауважити, що найскладнішою, як правило, є оперативна обстановка в установах виконання покарань, де відбувають покарання декілька «ворів в законі», які належать до різних злочинських кланів. Наведене зумовлюється тим, що під час знаходження у місцях позбавлення волі на вказаних осіб злочинською спільнотою покладається виконання функцій кримінального менеджменту та здійснення неформального контролю за установою виконання покарань. Закономір-

но, що реалізація цієї функції потребує від таких осіб побудови неформальної управлінської вертикалі в установі шляхом призначення «смотрящих», створення монополії на постачання до місць позбавлення волі заборонених предметів та речовим із подальшим постійним контролем за такими криміногенними процесами в установі, а також виконання функцій тіншового правосуддя, зокрема вирішення пенітенціарних конфліктів з урахуванням того, що прийняте таким суб'єктом рішення визнається усіма групами в'язничного населення і є обов'язковим для виконання.

Як відзначають дослідники у контексті місць позбавлення волі ескалація пенітенціарного конфлікту, зокрема й між «ворами в законі» характеризується такими ознаками: а) перехід від аргументів до претензій та особистих випадів; б) зростання ієрархічного рангу цінностей, які порушуються та захищаються, а також їх поляризація; в) втрата початкового предмета конфлікту; г) розширення меж конфлікту; д) збільшення кількості учасників конфлікту.¹

У ситуації наявності в установі виконання покарань декількох лідерів кримінального середовища та обрання ними моделі поведінки, спрямованої на встановлення повного контролю над відповідною установою, початкова система злочинної діяльності спрямована на ней-

тралізацію впливу інших лідерів кримінального середовища, яка може здійснюватися шляхом вчинення щодо них окремих протиправних дій, зокрема: різних форм сексуального насильства, що призводить до втрати відповідного статусу у кримінальному середовищі; фізичного знищення таких осіб шляхом вчинення умисних вбивств, поєднаних із інсценуваннями самогубства чи нещасного випадку тощо. У разі успішної реалізації та завершення вказаної стадії злочинної діяльності в подальшому вживаються заходи, спрямовані на встановлення злочинного впливу та контролю над особами, які входили у коло зв'язків відповідного лідера кримінального середовища.

Підсумовуючи у цій частині дослідження, відзначимо, що запропонована нами класифікація установ виконання покарань безумовно не є вичерпною та потребує подальшого розроблення та деталізації. Водночас, із позиції практики роботи оперативних підрозділів УВП, остання може слугувати підґрунтям для вибору відповідної моделі оперативного обслуговування, а у контексті подальшого розвитку теорії оперативно-розшукової діяльності для конкретизації форм оперативно-розшукового впливу на злочинність залежно від віднесення установи до тієї чи іншої класифікаційної групи.

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. Pravyla vnutrishnoho rozporiadku ustanov vykonannia pokaran: nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 28.08.2018 roku № 2823/5 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#Text>> [in Ukrainian]

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

2. Belov O, Valeev A, Kazarinova L, Krymov A, Lyutynskij A, *Informacionnoe obespechenie rassledovaniya prestuplenij, sovershaemyh v ispravitel'nyh uchrezhdeniyah* [Information support for the investigation of crimes committed in correctional institutions] (Moskva, Yurlitinform 2012) 144 s. S.84 [in Russian]
3. Chajkovskij A, *Plen. Za chuzhnye i svoi grekhi (Voennoplennyye i internirovannyye v Ukraine 1939–1953 g.g.)* [Captivity. For others' and their own sins (Prisoners of war and internees in Ukraine 1939–1953)]. (Kiev, Parlamentskoe izd-vo 2002) 503 s. S.215 [in Russian]

¹ Емельянов Н, *Криминологическое исследование конфликтов с участием осужденных* (Владимир 2015) 171

4. Emel'yanov N, *Kriminologicheskoe issledovanie konfliktov s uchastiem osuzhdennyh* [Criminological research of conflicts with the participation of convicts] (Vladimir, 2015) 171[in Russian]

ARTICLES

5. Usmanov I, Zunkurov F, *'Zelenaya zona: real'nost' ili provokaciya (praktika protivodejstviya radikalizacii osuzhdennyh v mestah lisheniya svobody v Respublike Tatarstan)'* [Green zone: reality or provocation (practice of counteracting the radicalization of convicts in prisons in the Republic of Tatarstan)] (2019) 1 *Vestnik Kazanskogo yuridicheskogo instituta MVD Rossii* 62–69 [in Russian]

Tsekhan D.,

Candidate of Law, Associate Professor,

Associate Professor of Criminology

National University

Odessa Law Academy

ORCID ID: 0000-0001-6503-6985

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2020.3-4/122-129>

CLASSIFICATION OF PENALTY INSTITUTIONS AS OBJECTS OF OPERATIONAL SERVICE

Abstract. In recent years, there has been a permanent restructuring of the law enforcement system and the search for new effective models for combating crime. Against the background of these reforms, the issue of structural and functional restructuring of penitentiary institutions and the development of new models for combating crime in prisons remains unresolved. At the same time, it is worth emphasizing that the criminogenic potential of penitentiary institutions remains quite high, as evidenced by the structure and dynamics of crime in prisons, as well as the actual control of individual penitentiary institutions by leaders of the criminal environment by establishing and disseminating criminal influence. At the same time, in the theory of operative-search activity, at present, insufficient attention is paid to operative-search activity in places of imprisonment, in particular to the problem of organization of operative service of penitentiary institutions. That is why the study of a set of problems related to the organization of operational and investigative activities in places of imprisonment is an urgent scientific problem.

The purpose of the article is to develop a classification of penitentiary institutions and operational facilities.

The result of the author's scientific study of this issue was the substantiation of the position, which is currently enshrined in the legislation, the classification of places of imprisonment does not solve theoretical and practical problems in the field of theory of operational and investigative work. The functional purpose of the classification of penitentiary institutions as objects of operational service is substantiated both for the theory of operative-search activity and for the practice of operative-search activity of the corresponding subdivisions.

Also, as a result of the study, a classification of correctional colonies according to the territorial criterion was developed; the structure of the prison population; the actual implementation of the prison population management function; the complexity of the operational situation; the number of subjects of increased criminal influence available in the institution. Peculiarities of the organization of operative service of correctional colonies referred to the corresponding classification group are determined. In addition, the study identified the main characteristics and causes of changes in the operational situation in the penitentiary institution, depending on the number of subjects of criminal influence who serve their sentences in the institution.

Key words: places of imprisonment; operational service; correctional colony; classification; subjects of criminal influence.